

Varkens

In dit hoofdstuk worden de voorwaarden besproken die rechtstreeks verband houden met de reglementering betreffende dierenwelzijn bij landbouwhuisdieren en bij varkens in het bijzonder, en die onder de bevoegdheid van de Gewesten vallen. Het betreffen dus enkel wettelijke voorwaarden, geen bovenwettelijke.

De dierenwelzijnsvoorwaarden die van toepassing zijn op alle diersoorten, hebben een code bestaand uit de letter **“W”** gevolgd door een getal.

De dierenwelzijnsvoorwaarden die specifiek van toepassing zijn op varkens, hebben een code bestaand uit de letters **“WP”** gevolgd door een getal.

Sommige voorwaarden die zowel als dierenwelzijn- als als diergezondheidseisen kunnen beschouwd worden, vallen tevens onder de bevoegdheid van het FAVV en zijn opgenomen in de sectorgids G-040 module C : "Primaire Dierlijke Productie". Overige aspecten zoals diervoeder en drinkwater zijn eveneens opgenomen in de sectorgids G040.

Indien relevant wordt naar deze eisen verwezen. Soms worden ze voor de duidelijkheid hier herhaald. In dat geval worden ze *cursief* weergegeven, zodat het onderscheid met de voorwaarden uit de Codiplan Standaard duidelijk is. Aangezien er geen certificatie voor Codiplan Animal Welfare mogelijk is zonder certificatie voor de G-040 module C, worden deze eisen ook afgedekt.

Dierenwelzijn is een element van goede praktijken van veehouders bij het professioneel management van hun veestapel. De zorg voor het welzijn is niet alleen goed voor de dieren zelf, maar levert een bijdrage tot goede technische en economische resultaten op het veebedrijf. Zorg voor het welzijn van de dieren beantwoordt verder aan één van de grote verwachtingen van de consumenten.

In onderhavig deel over dierenwelzijn worden volgende aspecten toegelicht: behandeling en verzorging van dieren, toegelaten ingrepen, huisvesting, transport en doden of euthanaseren.

1. Behandeling en verzorging

W1	De veehouder volgt zijn dieren op. De algemene gezondheidstoestand van de dieren wordt dagelijks zorgvuldig geëvalueerd.	B
De veehouder volgt zijn veestapel op. De algemene gezondheidstoestand van de dieren wordt dagelijks geëvalueerd – bijvoorbeeld door controle van de toestand van de huid en de gewrichten, het voorkomen van hoest en diarree. De veehouder neemt de nodige voorzorgsmaatregelen om verwondingen bij de dieren te voorkomen.		
W2	De veehouder verplaatst zijn dieren zonder gebruik te maken van een scherp of snijdend voorwerp. Het materiaal dat bij deze verplaatsingen gebruikt wordt, is aangepast aan de grootte van het dier.	B
W3	Zieke of gewonde dieren krijgen onmiddellijk een passende behandeling en worden indien nodig afgezonderd in een passend onderkomen met een aangepaste vloerbedekking.	A

	<p>Wanneer die zorg geen verbetering in de toestand van het dier brengt, moet zo spoedig mogelijk een dierenarts worden geraadpleegd.</p> <p>Dieren die ernstig lijden, en waarbij geen verbetering in de gezondheidstoestand kan worden verwacht, worden zo snel mogelijk geëuthanaseerd of genoodslacht indien de wetgeving dat toestaat voor de betrokken diersoort. Tot die tijd worden ze afgezonderd.</p>	
--	---	--

2. Huisvesting

De huisvesting garandeert dierenwelzijn door voldoende ruimte, gepaste inrichting en materialen, voldoende verluchting en verlichting.

W4	Gebouwen zijn veilig en vrij van scherpe voorwerpen. De veehouder neemt dus de nodige voorzorgsmaatregelen om verwondingen bij de dieren te voorkomen.	A
W5	De inrichting van de stal – inclusief muren, vloeren, voeder- en drinkinstallatie – mag geen gevaar inhouden voor verwonding van de dieren. De vloer mag niet te glad zijn.	A
W6	Elk dier moet over voldoende ruimte beschikken – om te rusten, op te staan, te bewegen, te eten en te drinken en zich te verzorgen	A
<p>Voldoende ruimte voorkomt agressie, irritatie en competitie. De afmetingen van de plaatsen zijn op het dier en het ras afgestemd, of op de bezettingsgraad in het geval van groepshuisvesting.</p>		

WP1	<p>De vrije vloeroppervlakte die minimaal moet beschikbaar zijn voor varkens in groepshuisvesting wordt gerespecteerd:</p> <p><u>Levend gewicht varkens Minimum vrije vloerruimte</u> <u>Tot 10 kg 0,15 m²</u> <u>Van 10 tot 20 kg 0,20 m²</u> <u>Van 20 tot 30 kg 0,30 m²</u> <u>Van 30 tot 50 kg 0,40 m²</u> <u>Van 50 tot 85 kg 0,55 m²</u> <u>Van 85 tot 110 kg 0,65 m²</u> <u>Meer dan 110 kg 1,00 m²</u> <u>Gedekte gelten 1,64 m²</u> <u>Zeugen 2,25 m²</u></p> <p>Voor zeugen wordt deze oppervlakte verminderd of vermeerderd met 10% al naargelang in een groep respectievelijk minder dan zes dieren of meer dan 40 dieren leven.</p> <p>Gedekte gelten beschikken minimaal over 0,95 m² en drachtige zeugen over minimaal 1,30 m² vaste vloer of vloer met maximaal 15% afvoergaten.</p>	B
WP2	Betonroosters bij varkens in groepshuisvesting hebben de vereiste afmetingen:	B

Codiplan Animal Welfare Varkens	v1 dd 22.09.2020
---------------------------------	------------------

		Minimum balkbreedte	Maximum gleufbreedte	
	Biggen	50 mm	11 mm	
	Gespeende varkens	50 mm	14 mm	
	Gebruiksvarkens	80 mm	18 mm	
	Zeugen	80 mm	20 mm	
W7	Dieren die niet in gebouwen gehouden worden, moeten beschermd worden tegen ongunstige weersomstandigheden, roofdieren en gezondheidsrisico's.			B
<p>Voor dieren die buiten worden gehouden is er in het geval van weersomstandigheden die ongunstig zijn voor het dierenwelzijn, zoals overvloedige regen, sneeuwval en hitte, bescherming aanwezig in de vorm van natuurlijke of kunstmatige beschutting, of kunnen de dieren naar de stal gehaald worden. Alle dieren moeten zich tegelijkertijd tegen deze weersomstandigheden kunnen beschermen. Dit kan bijvoorbeeld middels een schuilhok in de winter of schaduwplaatsen in de zomer.</p>				

W8	<p><u>Voldoende verluchting.</u> Indien gebruik gemaakt wordt van een kunstmatig ventilatiesysteem dan:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ moet dit voorzien zijn van een passend noodstelsel waarmee voldoende verse lucht kan worden aangevoerd als het hoofdsysteem uitvalt ✓ moet er een alarmsysteem zijn dat een signaal geeft wanneer het hoofdsysteem uitvalt ✓ moet dit alarmsysteem regelmatig worden getest. 	B
<p>De stal moet goed verlucht worden voor de afvoer van schadelijke gassen en vocht en voor de beperking van de staltemperatuur. De ventilatie verzekert luchtverversing zonder tocht. Een overdreven concentratie van bepaalde gassen – bijvoorbeeld methaan, koolzuur, ammoniak – kan schadelijk zijn voor de gezondheid van de dieren of de veehouder. Een te hoge vochtigheid bevordert de ontwikkeling van ziektekiemen.</p>		
W9	<p><u>Voldoende verlichting</u> De verlichting in de stal moet voldoende zijn en wordt aangepast aan het type dier. Indien het beschikbare natuurlijke licht niet voldoende is voor de ethologische en fysiologische behoeften van de dieren, moet geschikt kunstlicht aanwezig zijn. De dieren mogen niet voortdurend in kunstlicht of in duisternis gehouden worden. Er is voldoende (vaste of draagbare) verlichting voor een grondige controle van de dieren op elk willekeurig tijdstip.</p>	B

Verrijkmateriaal

WP3	<p><u>Aanwezigheid verrijkmateriaal</u> Varkens van alle leeftijdsgroepen en categorieën beschikken permanent over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen, voor zover de diergezondheid daardoor niet in gevaar komt.</p>	A
<p>Dit geldt dus voor biggen, zeugen, vleesvarkens en beren.</p>		
WP4	Kwaliteit verrijkmateriaal	B

	<p>Het verrijkmateriaal is proper en veilig en goed bereikbaar voor alle varkens.</p>	
--	---	--

Sinds 1 september 2018 zijn er strengere eisen voor het verrijkingmateriaal voor varkens. Verrijking is geen doel op zich maar een middel om een meer stimulerende omgeving te creëren en ongewenst gedrag te voorkomen. Als de verrijking niet het gewenste effect heeft, moet meer, ander of bijkomend materiaal moeten worden voorzien.

Materiaal dat enkel bestaat uit metaal, harde kunststof of vergelijkbaar hard en onvervormbaar materiaal voldoet niet.

Een ketting alleen volstaat niet. Een ketting wordt enkel als voldoende beschouwd indien deze verrijkt is met

- zachte vervormbare rubber of kunststof
- bijtribber
- tuinslang
- zachte darm, uit flexibel rubber of flexibele kunststof
- vers, ongebruikt en ongedroogd hout

Meer info is te vinden op de website

<https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/verrijkingmateriaal-welk-voldoet-en-welk-niet>

WP5VL	<u>Periodieke beoordeling van het verrijkingmateriaal</u> Het verrijkingmateriaal van minstens 5 hokken wordt minimaal 1 keer om de 6 maand beoordeeld. De registraties van deze beoordelingen zijn beschikbaar.	B
-------	---	---

De beoordeling van het verrijkingmateriaal kan gebeuren via verschillende methodes. Het volstaat uiteraard één van deze methodes toe te passen. Deze methoden mogen afgewisseld worden.

- Beoordeling van het exploratief gedrag (methode voorgesteld door de Europese Commissie)
  - Bij deze methode wordt het exploratief gedrag van de dieren berekend volgens een welbepaalde formule $((A/(A+B))*100= X \%)$, die verwerkt is in een [spreadsheet](#).
  - Volgend [document](#) kan gebruikt worden om de vaststellingen te noteren in de stal, die vervolgens moeten overgebracht worden in deze [spreadsheet](#). ○ Meer info over deze methode is terug te vinden op de website van de bevoegde overheid: <https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/beoordeling-van-verrijkingmateriaal-voor-varkens-exploratief-gedrag>
- Beoordeling via de Welfare Quality methode
  - Deze methode meet dierenwelzijn op basis van vooral diergebonden criteria.
  - Volgend [document](#) kan gebruikt worden om de vaststellingen te noteren in de stal, die vervolgens moeten overgebracht worden in deze [spreadsheet](#). ○ Meer info over deze methode is terug te vinden op de website van de bevoegde overheid: <https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/beoordeling-van-verrijkingmateriaal-voor-varkens-welfare-quality>
- Beoordeling via de risicobeoordeling
  - Met dit instrument wordt het risico op staartbijten op het bedrijf in kaart gebracht. Hoe kleiner het risico, hoe groter de kans dat succesvol varkens met intacte staarten kunnen gehouden worden.

- Volgend [document](#) kan gebruikt worden om de vaststellingen te noteren in de stal, die vervolgens moeten overgracht worden in deze [spreadsheet](#).
- Meer info over deze methode is terug te vinden op de website van de bevoegde overheid: <https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/beoordeling-van-verrijkingmateriaal-voor-varkens-risico>
- Beoordeling via de app “Dierenwelzijnscaan varkens”.
  - Deze dierenwelzijnsapp werd ontwikkeld door het ILVO in opdracht van de Boerenbond
  - *Deze app kan gedownload via volgende URL:* <https://www.dierenwelzijnscaan.be/>
- Beoordeling via een andere, door de dienst dierenwelzijn aanvaarde methode.

In de varkenstal

WP6	Plots lawaai moet vermeden worden, evenals een continu geluidsniveau van 85 dBA of hoger.	B
Er moet niet gemeten worden. 85 dBA komt overeen met het geluid van een voorbijrijdende zware vrachtwagen, of hard geschreeuw.		
WP7	De lichtintensiteit bedraagt ten minste 40 lux gedurende ten minste acht uur per dag.	B
De lichtintensiteit moet enkel gemeten worden indien er twijfel is dat 40 lux niet gehaald wordt. Hierbij wordt gemeten op verschillende plaatsen in verschillende hokken van het betrokken compartiment, op een hoogte van ca 1m. Het gemiddelde van de verschillende meetresultaten in alle compartimenten met groter of gelijk zijn aan 40 lux. De auditor ontsmet de gebruikte apparatuur vóór het betreden van een compartiment.		
WP8	Stallen gebouwd na 1.1.2003 hebben lichtdoorlatende openingen in het dak en/of muren ter grootte van minimaal 3% van de vloeroppervlakte. Op die wijze wordt natuurlijke lichtinval toegelaten.	B
WP9	De varkens kunnen elkaar zien. De varkensstal is zo gebouwd dat varkens andere varkens kunnen zien, uitgezonderd voor zeugen en gelten tijdens de laatste week vóór en tijdens het werpen.	B

Bij groePHuisvesting

WP10	Varkens die buitengewoon agressief zijn of bedreigd worden, gewond of ziek zijn, mogen tijdelijk worden afgezonderd in een apart hok. Daarbij kan het dier zich gemakkelijk omdraaien in de hok, indien dit niet strijdig is met specifiek diergeneeskundig advies.	B
WP11	Er wordt zoveel mogelijk met stabiele groepen gewerkt.	B
WP12	Eenmaal een groep gevormd, worden er zo weinig mogelijk dieren toegevoegd.	B
Het in groep plaatsen van biggen gebeurt zo vlug mogelijk en bij voorkeur vóór of ten hoogste één week na het spenen.		
WP13	Enkel in uitzonderlijke gevallen en op advies van een dierenarts kunnen kalmeermiddelen worden toegediend. Het systematisch	A

Codiplan Animal Welfare Varkens	v1 dd 22.09.2020
---------------------------------	------------------

	toedienen van kalmeermiddelen om het toevoegen van dieren in een groep te vergemakkelijken, is verboden.	
--	--	--

Zeugen en gelten

WP14	Zeugen en gelten worden niet aangebonden	B
WP15	Zeugen en gelten worden in groep gehouden vanaf vier weken na de inseminatie tot één week vóór de verwachte werpdatum.	B
Op bedrijven met minder dan tien zeugen, mogen zeugen en gelten individueel worden gehuisvest, mits de dieren zich gemakkelijk kunnen omdraaien in hun hok of box		
WP16	Zeugen en gelten hebben een hok met zijden langer dan 2,8 m. Indien de groep minder dan zes dieren telt is dat minimaal 2,4 m.	B
WP17	Zeugen en gelten beschikken in de laatste week vóór het werpen over voldoende en adequaat nestmateriaal, tenzij het gebruikte huisvestingssysteem hierop niet voorzien is.	B
WP18	Zeugen en gelten beschikken in het kraamhok over voldoende ruimte achter zich om het natuurlijke of begeleid werpen te vergemakkelijken, evenals voldoende ruimte voor het zogen	B

	van de biggen.	
Kraamhokken waarin zeugen zich vrij kunnen bewegen, zijn voorzien van een bescherming voor de biggen, bijvoorbeeld een zeugenbeugel		
WP19	Zeugen en gelten worden indien nodig behandeld tegen uitwendige en inwendige parasieten.	B
WP20	Zeugen en gelten worden grondig schoongemaakt voordat zij in het kraamhok worden gebracht.	B

Biggen

WP21	Biggen hebben in het kraamhok voldoende ruimte om ongehinderd te kunnen zuigen.	A
WP22	Biggen beschikken over een vloeroppervlakte die groot genoeg is om alle biggen tegelijk te laten rusten en die bestaat uit een dichte vloer of voorzien is van een mat, van stro of ander geschikt materiaal.	B
WP23	Biggen worden niet gespeend voordat zij 28 dagen oud zijn, tenzij het welzijn van zeug of biggen anders in het gedrang komt.	B
Biggen mogen vanaf 21 dagen gespeend worden als ze naar gespecialiseerde voorzieningen worden gebracht.		
WP24	Deze voorzieningen zijn vóór het binnenbrengen van de biggen: <ul style="list-style-type: none"> • volledig leeg, • grondig gereinigd en ontsmet, • gescheiden van de voorzieningen waar zeugen worden gehouden. Bedoeling hiervan is het overdragen van ziekten op de biggen zoveel mogelijk te beperken.	A

Hok volwassen beren

WP25	Het hok voor volwassen beren is zo gelegen en gebouwd dat de beer zich kan omdraaien en andere varkens kan horen, ruiken en zien.	B
------	---	---

WP26	Het hok voor volwassen beren is volledig vrij van obstakels.	B
WP27	Het hok voor volwassen beren heeft een vrije vloeroppervlakte van ten minste 6 m ² , en 10 m ² als het hok tevens gebruikt wordt voor het dekken.	B
WP28	Een deel van de totale vloeroppervlakte is groot genoeg voor de beer om te liggen. Dit deel bestaat uit een dichte vloer of is voorzien van een mat, van stro of ander geschikt materiaal.	B

3. Toegelaten ingrepen bij varkens

WP29	Er worden geen andere ingrepen uitgevoerd dan deze die wettelijk toegestaan zijn. Er wordt hierbij een analgesie (pijnstilling) en/ of een verdoving toegepast indien dit vereist wordt volgens onderstaande tabel. Een verdoving kan enkel door een dierenarts uitgevoerd worden.	A
------	--	---

Merk op dat immunocastratie niet wordt beschouwd als een ingreep.

De slagtanden van beren mogen worden ingekort om verwondingen bij andere dieren te voorkomen of om veiligheidsredenen.

<i>Ingreep</i>	<i>Voorwaarden</i>	<i>Verdoving en/of sedatie</i>
Castratie	Uitsluitend met de chirurgische methode,	bij dieren ouder dan 7 dagen mag de ingreep alleen onder anesthesie en met analgesie worden uitgevoerd door een dierenarts.
Ingreep niet toegelaten in het Brussels Hoofdstedelijk gewest (zie KB van 04 juni 2015 ¹)		
Vijlen of knippen van de hoektanden	<ol style="list-style-type: none"> 1. mag slechts gedurende de eerste levensweek; 2. tanden moeten glad blijven en de pulpaholte intact; 3. mag niet routinematig gebeuren maar slechts als op het bedrijf blijkt dat de uiers van zeugen en oren of staarten van de varkens verwond zijn ingevolge het niet knippen en nadat nagegaan werd of deze problemen niet door een wijziging van de bedrijfsvoering voorkomen of verholpen kunnen worden. 	bij dieren ouder dan 7 dagen mag de ingreep alleen onder anesthesie en met langdurige analgesie worden uitgevoerd door een dierenarts
Inkorten slagta		verdoving

Couperen van een deel van de staart	<ol style="list-style-type: none"> 1. mag slechts gedurende de eerste levensweek; 2. mag niet routinematig gebeuren maar slechts als op het bedrijf kwetsuren aan de staarten van de varkens zijn geconstateerd; 	bij dieren ouder dan 7 dagen mag de ingreep alleen onder anesthesie en met langdurige analgesie

² <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0001:0030:NL:PDF>

Pagina 7 van 11

Codiplan Animal Welfare Varkens	v1 dd 22.09.2020
---------------------------------	------------------

	en als dit staartbijten niet verholpen kan worden door een wijziging in de bedrijfsvoering, met inbegrip van de bezettingsgraad.	worden uitgevoerd door een dierenarts
Perforeren of inkepen van oren	mag slechts gebeuren voor het plaatsen van oormerken en oorplaatjes	niet vereist
Perforeren van neusseptum	uitsluitend voor het plaatsen van een neusring bij varkens die buiten op een zachte ondergrond gehouden worden en bij fokberen	niet vereist

W10	Bij het behandelen worden de dieren zorgvuldig geïmobiliseerd met het oog op de veiligheid van dieren, personen en omgeving. De veehouder probeert opwinding, lijden en pijn bij de dieren te vermijden.	B
-----	--	---

4. Transport van dieren

De wettelijke bepalingen betreffende het transport van landbouwhuisdieren zijn beschreven in de sectorgids voor de primaire dierlijke productie (G040 module C, hoofdstuk 1 paragraaf 1.8).

Hieronder zijn enkel de bepalingen opgenomen die betrekking hebben op het dierenwelzijn tijdens transport en die betrekking hebben op **elk type vervoer** (commercieel, beperkt commercieel of niet commercieel vervoer).

W11	<p>Dieren zijn geschikt voor vervoer.</p> <p>Zieke of gewonde dieren mogen niet vervoerd worden, tenzij in volgende uitzonderingsgevallen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ het gaat om licht gewonde of zieke dieren waarvoor het vervoer geen bijkomend lijden veroorzaakt, ✓ het vervoer van een individueel dier met het oog 	B
-----	--	---

	op diergeneeskundige verzorging.	
W12	<p>Volgende dieren mag je niet vervoeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dieren waarvan de navel nog niet is geheeld • Drachtige dieren waarvan de draagtijd voor 90 % of meer gevorderd is • Vrouwelijke dieren die in de voorbije 7 dagen hebben geworpen • Dieren die niet in staat zijn zelfstandig of pijnloos te lopen • Dieren met ernstige open wonden of een prolaps vertonen. 	B
<p>Zie voor meer info betreffende de geschiktheid van varkens voor transport de website van de Vlaamse dienst voor dierenwelzijn: https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/dieren-geslacht_voor-transport en de brochure die hierover verschenen is :</p> <p>https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Praktische%20richtsnoeren%20voor%20het%20bepalen%20van%20de%20geschiktheid%20voor%20vervoer%20van%20varkens.pdf</p>		
W13	Gedurende het transport mogen geen kalmeermiddelen noch elektrische drijfmiddelen worden gebruikt.	B

Codiplan Animal Welfare Varkens	v1 dd 22.09.2020
---------------------------------	------------------

<p>Aan te vervoeren dieren mogen alleen kalmerende middelen worden verstrekt als dat voor het welzijn van de dieren strikt noodzakelijk is.</p> <p>Het gebruik van apparaten waarmee elektrische schokken worden toegediend, wordt zo veel mogelijk vermeden. Deze instrumenten mogen in elk geval alleen worden gebruikt voor volwassen varkens die weigeren zich te verplaatsen, en uitsluitend op voorwaarde dat de dieren vóór zich ruimte hebben om zich voort te bewegen. De schokken mogen niet langer duren dan één seconde, moeten voldoende worden gespreid en mogen uitsluitend op de spieren van de achterpoten worden toegediend. Ook wanneer de dieren niet reageren, mogen de schokken niet herhaaldelijk worden toegediend.</p>		
W14	Respect voor het welzijn van de dieren gedurende het vervoer; rustig rijden, kortste en meest passende weg verkiezen.	B
<p>Hou de reistijd zo kort mogelijk door voor de kortste geschikte weg te kiezen. Hanteer een rustige rijstijl om geen bijkomende stress te veroorzaken.</p>		
W15	De vervoermiddelen zijn zo ingericht en onderhouden dat ze geen verwondingen en onnodig lijden van de dieren veroorzaken en hun veiligheid gegarandeerd is.	B
W16	De vervoermiddelen moeten een antislipvloer hebben.	B

W17	Er is voldoende verluchting tijdens het transport.	B
WP30	Laadbruggen mogen voor varkens niet steiler dan 20 graden, oftewel 36,4 %. Wanneer de hellingsgraad meer dan 10 graden is, oftewel 17,6 %, moet de laadbrug voorzien zijn van een systeem, bijv. dwarslatten, waardoor de dieren gemakkelijk en zonder risico of problemen het voertuig in en uit kunnen lopen.	B
WP31	Hefplatforms en verdiepingen moeten voorzien zijn van veiligheidshekken die voorkomen dat dieren er tijdens het laden of lossen af vallen of ontsnappen.	B
W18	Dieren mogen in geen geval aan neusringen of met samengebonden poten worden aangebonden.	B
W19	Dieren hebben voldoende vloeroppervlakte en stahoogte. Er is voldoende ruimte aanwezig boven de dieren zodat wanneer ze rechtop staan in hun natuurlijke houding ze geen hinder ondervinden in hun bewegingen	B

Varkens – bezettingsnormen bij wegvervoer volgens gewicht

WP32	De bezettingsdichtheid bij varkens van ± 100 kg mag niet hoger zijn dan 235 kg/m^2 .	A
------	--	---

De minimum grondoppervlakte per dier kan met 20% verhoogd moeten worden in functie van ras, grootte, fysieke conditie, weersomstandigheden en reisduur. De varkens moeten in ieder geval ruimte genoeg hebben om allemaal tegelijkertijd te gaan liggen.

Varkens – bezettingsnormen bij wegvervoer volgens gewicht

<i>Gewicht varkens (kg)</i>	<i>Bezettingsnorm minimum oppervlakte (m² / dier)</i>
15 kg	0,13 m ² / dier
25 kg	0,15 m ² / dier
50 kg	0,35 m ² / dier

Codiplan Animal Welfare Varkens	v1 dd 22.09.2020
---------------------------------	------------------

100 kg	0,51 m ² / dier	
--------	----------------------------	--

W20	<p>Bestuurders die een commercieel vervoer uitvoeren, en verzorgers die een commercieel vervoer vergezellen, moeten beschikken over een "Getuigschrift van vakbekwaamheid". Dit getuigschrift vermeldt voor welke diersoorten het getuigschrift geldig is, en is geldig in alle landen van de Europese Unie.</p> <p>Om dit getuigschrift te behalen, dienen de kandidaten te slagen voor een examen. Opleidingen en examens hiervoor worden in Vlaanderen georganiseerd door DGZ, en in Wallonië door CER.</p>	A
<p>We spreken van commercieel vervoer, wanneer aan minstens één van de onderstaande voorwaarden voldaan is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bij vervoer van dieren van een derde • bij vervoer met vervoermiddelen van een derde • bij vervoer van één of meerdere dieren naar het slachthuis over een afstand van > 50km • vervoer naar commerciële verzamelingen zoals markten • halen (aankoop) of brengen (verkoop) van meerdere fokdieren over een afstand van > 50km • halen (aankoop) of brengen (verkoop) van één of meerdere dieren over een afstand van > 50km <p>In deze gevallen wordt je aanzien als professioneel vervoeder, waarvoor extra bepalingen gelden, zoals een toelating van het FAVV, een transportregister, reiniging van de transportmiddelen, getuigschrift van vakbekwaamheid e.d.m.</p>		

5. Bescherming van dieren bij het doden

Bij het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten wordt ervoor gezorgd dat de dieren elke vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden wordt bespaard.

WP33	Dieren worden uitsluitend gedood nadat ze zijn bedwelmd.	B
------	--	---

Het "doden van dieren in noodsituaties" betreft het doden van dieren die zodanig gewond of ziek zijn dat dit met ernstige pijn of ernstig lijden gepaard gaat, terwijl er geen andere praktische mogelijkheid is om die pijn of dat lijden te verlichten.

De in bijlage I vermelde methoden van de verordening CE 1099/2009² voor het bedwelmen van dieren, die niet de onmiddellijke dood tot gevolg hebben ("eenvoudige bedwelming" genoemd), worden zo spoedig mogelijk gevolgd door een methode die de dood garandeert, zoals verbloeden.

In de praktijk zijn de methoden voor het bedwelmen van een varken op het bedrijf beperkt tot het penetrerend penschiettoestel en de dodelijke injectie door een dierenarts.

Toegestane methoden van bedwelmen van varkens

Naam	Beschrijving	Cruciale parameters
------	--------------	---------------------

² <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:303:0001:0030:NL:PDF>

Penetrerend penschiettoestel	Zwaar en onomkeerbaar letsel aan de hersenen veroorzaakt door de slag en de penetratie van een pen Eenvoudige bedwelming	Plaatsing en richting van het schot Adequate snelheid, lengte van penetrerend gedeelte en diameter van de pen gerelateerd aan de grootte van het dier en de diersoort Maximaal tijdsinterval tussen bedwelmen en steken/doden (s)
Percuterende slag op de kop	Krachtige en nauwkeurige slag op de kop met ernstig hersenletsel tot gevolg	Kracht en plaats van de slag Enkel voor biggen tot max. 5 kg
Dodelijke injectie	Verlies van bewustzijn en gevoeligheid gevolgd door een onomkeerbaar intreden van de dood veroorzaakt door een injectie met veterinaire geneesmiddelen	Soort injectie Gebruikmaking van goedgekeurde geneesmiddelen

Meer info en illustraties betreffende het bedwelmen en doden van landbouwhuisdieren is terug te vinden op de website van de Vlaamse Overheid, via volgende link:

<https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/doden-van-dieren-op-een-landbouwbedrijf>

W21	Het doden van dieren mag uitsluitend worden uitgevoerd door personeel dat over voldoende bekwaamheid beschikt.	B
-----	--	---